

Svetlana Mladenov

DUNAVSKI DIJALOZI

O (auto)destrukciji i protiv nje

Temom *O (auto)destrukciji i protiv nje*, koju je koncipirao Sava Stepanov, a koja se odnosi pre svega na centralnu izložbu, ali i na ceo Festival savremene umetnosti *Dunavski dijalozi*, otvorilo se široko polje za promišljanje, istraživanje i procesuiranje pojedinačnih ideja i koncepata i njihovog dijaloga sa kontekstom vremena i prostora.

U predlogu teme Stepanov je napisao:

Današnji čovek živi jedan selektovani život, život koji mu određuju imperativi tržišta i politike. U takvom svetu filozofija i umetnost doživljavaju stanje nepotrebnosti. Život se odvojio od nje, ili je ona zaostala za životom, pa se čini skoro nepotrebnom... O tome razmišlja ugledni makedonski reditelj Slobodan Unkovski koji postavlja pitanje ne samo čemu umetnost služi danas – već kome?

Ipak, u kriznim okolnostima savremenog sveta, umetnost ima izuzetno značajnu ulogu: u opštoj distopiji ona, u određenom smislu, insistira na nekim stavovima iz Hegelove Fenomenologije duha u kojoj se govori da osveščena vlastita misao omogućava čoveku da shvati suštinu stvari, to jest da prepozna istinski karakter sveta i vremena u kome živimo. U aktuelnom trenutku, u svetu drastično poremećenih sistema vrednosti, umetnikove namere se usmeravaju ka obnavljanju značaja estetskog sistema u kom cilj nikako nije klasični ideal lepote već alternativni ideal vitalnosti. Zapravo, kao i uvek, umetnost je tu „ne da bi se izdvojila, nego da bi svojim primenom bila model drugim znanjima i drugim praksama“ (Filiberto Mena). Svojim estetskim sistemom, plastičkom mišlju, privsavanjem novih medijskih mogućnosti kao izražajnih sredstava, ekspresivnim ili racionalističkim reakcijama, etičnošću, humanističkim potencijalima – umetnost nudi stvarno saosećanje sa postojećom ljudskom patnjom, s usudom koji treba prepoznati i prevazići.

Umetnici čiji su radovi predstavljeni u okviru centralne izložbe bavili su se aktuelnim problemima i pokrenuli brojne važne teme koje se sa lokalnog prelivaju na globalni plan ili su internacionalno prepoznatljive kao što su ekološki ili pandemijski problemi, problemi migracija i izbeglištva, siromaštva, rodnosti i identiteta, komunikacije i otuđenja, bliskosti i zajedništva, utopijskog marketinga i plasiranja lažnih medijskih slika, politike razaranja, ratova, uništenja i zločina, geopolitičkih problema, autodestruktivnog ponašanja i sl.

Svoja umetnička istraživanja predstavilo je sedamnaest umetnika iz raznih zemalja sveta: *Asmund Havsteen-Mikelsen* (Danska), *Michalis Zacharias* (Grčka), *Robert F. Hammerstiel* (Austrija), *Monika Moteska* (Makedonija), *Robert Jankuloski* (Makedonija), *Marike Heinz-Hoeck* (Nemačka), *Ana Prvački* (Srbija, Nemačka, Singapur), *Breda Beban* (Srbija, Hrvatska, Velika Britanija), *Yoko Ono* (SAD, Japan), *Sara Brezovček* (Slovenija),

Goran Despotovski (Srbija), Luiz Roque (Brazil), Sam Durant (SAD), Ivana Radovanović (Crna Gora), Dunja Trutin (Srbija), Louise Deininger (Gana, Austrija), Wilfredo Prieto (Kuba), Thandiwe Muriu (Kenija) i Dragan Rajšić (Srbija).

Njihovi umetnički koncepti su realizovani u različitim medijima, kako klasičnim, tako i u postmedijskoj praksi, te u ukrštanju i mešanju različitih vizuelnih disciplina i u multimedijalnom dijalogu: slika, skulptura, objekat, instalacija, video, analogna, digitalna i tehnološki generisana fotografija, kompjutersko-internetska slika i sl. Obilje različitog umetničkog materijala i produkcijska raznolikost oslikavaju savremenu umetničku scenu bogatu pojedinačnim umetničkim iskazima, paralelnim diskursima, brojnim umetničkim istraživanjima i eksperimentima koji ponekad otežavaju njeno sagledavanje i razmatranje. Čini se da se nalazimo u vrtlogu različitosti, u *art vorteksu*, ali koji donosi sa sobom uzbuđujuću i dinamičnu atmosferu, kao i mogućnost izdvajanja pojedinačnih vitalističkih i autentičnih iskaza.

Festival je počeo sa radom u Novom Sadu 26. avgusta 2024. otvaranjem izložbe „Vojvodina” koju je kustosirala Sunčica Lambić Fenjčev i predstavila umetnice Maju Rakočević Cvijanov, Isidoru Todorović, Sunčicu Pasuljević Kandić i Sanju Anđelković u Galeriji Ogranka SANU, a zatim su u okviru *Dijaloga...* otvorene četiri manje izložbe: u Kulturnom centru Novog Sada u izboru Slavice Žarković dijalog su vodile umetnice Lidija Delić i Ana Aleksić, u Galeriji SULUV u izboru koji su načinili Sorina Jeca (*Sorina Jecza*) i Bogdan Rata iz Rumunije predstavili su se Andrej Pitut (*Andrei Pitut*) i Ivana Milev, u Malom likovnom salonu dijalog su vodile Nataša Kokić i Raluka Popa (*Raluca Popa*) u izboru Aleksandre Lazar, Herman Nič (*Hermann Nitsch*) i Balint Sombati (*Szombathy Balint*) vodili su dijalog na predlog Save Stepanova u Galeriji „Bel art”.

Svečano otvaranje Festivala upriličeno je u Muzeju savremene umetnosti Vojvodine na centralnoj izložbi *O (auto)destrukciji i protiv nje* koju su kustosirali Sava Stepanov i Svetlana Mladenov. Festival je zvanično otvorio Andraš Urban, pozorišni reditelj.

Drugog dana festivala, u okviru pratećeg programa, organizovan je razgovor s umetnicima i stručno vođenje kroz centralnu izložbu. Veče je bilo posvećeno performansima u okviru projekta *PerformaNS* na Petrovaradinskoj tvrđavi. Kustoskinja ovog programa bila je Svetlana Mladenov koja je predstavila četiri umetnička performansa u izvođenju sledećih umetnika: Marija Iva Gocić i Kovina Andrić, Đanino Božić, *The Two Gullivers – Flutura Preka & Besnik Haxhillari*, Silard Antal i Atila Antal. Umetnici su svojim izvođenjem performansa podržali glavnu temu Festivala *O (auto)destrukciji i protiv nje*, te su se vrlo angažovano i odgovorno odnosili prema globalnoj društveno-ekonomsko-političkoj krizi, krizi moralnih vrednosti, prema nestabilnoj egzistenciji pojedinca, njegovoj ugroženosti kao i ugroženosti same planete i života na njoj. Zadatak umetnosti jeste da ukaže na probleme, na izvorišta, povod i inicijatore, da ih razotkrije i ogoli, predloži rešenja i pruži nadu. To ona može i zna, a upravo performans to čini na najdirektniji način. Njegova privlačnost počiva u iskrenosti i smelosti umetnika da razotkrije svoje unutrašnje biće i podredi ga višem cilju čiji se krajnji ishod ne može sa sigurnošću predvideti. On umnogome zavisi i od publike i njene reakcije.

Mada se festival odvijao u duhu ozbiljnih tema koje su istakle egzistencijalne probleme ugroženosti čoveka i same planete, on je, sa druge strane, prožet i optimističkom atmosferom vere u mogućnost pozitivnih društvenih i drugih promena i u snagu čoveka da ih sprovede.